„AZTÁN ÚJ HANGON MEGSZÓLALNI”

BESZÉLGETŐTÁRS: BALOG JÓZSEF

1995 augusztusában – Baka István műfordításaival – két kötetet is megjelentetett a szegedi JATE Szlavisztikai tanszéke. Fejér Ádám szerkesztésében, Szalma Natália válogatásában először az Orosz szimbolista költők *című könyvecske, majd néhány hét múlva a Nyikolaj Gumiljov verseit tartalmazó összeállítás. A most következő beszélgetés annak a hangfelvételnek írott változata, mely Baka István utolsó interjújaként a Magyar Rádióban augusztusban, illetve szeptemberben többször is elhangzott. A beszélgetés idején – 1995. augusztus 1. – még csak a szimbolisták könyvét vehettük kezünkbe.*

     – *Oroszország költőit is elbűvölte a századelőn a szimbolizmus. Ez a költői-alkotói forma egy eleven, pezsgő szellemi világba robbant be. A kötet fordítójaként hogyan élted át azt a színes versözönt, amelyből a könyvbe kerülő művek is „érkeztek”?*

     – A századforduló orosz irodalma mérhetetlenül gazdag volt. Velük, a szimbolistákkal egyazon időben felléptek a művészetükkel teljesen szembeforduló akmeisták is, s még sokféle irányzat virágzott. Egy rövid időre volt csupán meghatározó a szimbolizmus. Az általam fordított kötetben I. Annyenszkij, F. Szologub, M. Kuzmin, V. Ivanov, A. Blok és A. Belij versei olvashatók. Számomra felfedezés volt Belij költészete, akit nálunk elsősorban regényíróként ismernek – a *Pétervár,* a *Feltámadás* szerzőjeként, és nagyon sok szép verse van Bloknak, még azokon kívül is, amelyekkel eddig reprezentálva volt a magyar fordításirodalomban. Még egy kötet készül egyébként – ugyancsak a Tanszék kiadásában –, Nyikolaj Gumiljov versei. Ez egy az Európa Kiadónál megrekedt kötet „folytatása”, mivel a kiadói jogok lejártak és elévültek, visszakértem a kéziratot. De felhasználtam természetesen Kántor Péter és Bajcsy Cecília fordításait, valamint Eörsi István régebbi Gumiljov-fordításaival egészítettem ki a könyvet. 2000–2500 sor lett, nem tudom pontosan. Az akmeista mozgalomnak – amely egy tárgyias, leíró költészetre törekedett – volt Gumiljov jeles képviselője, és nemcsak egyszerűen Anna Ahmatova férje, ahogy nálunk ismerték. És nem is csak az orosz irodalom első költő-mártírja, akit a CSEKA

kivégzett, és, akit aztán hosszú sorban követtek a többiek a harmincas években.

     – *A szimbolisták és akmeisták egy nemzedék, de hogyan, milyen „nyelven” dolgoztál, amikor Puskin fiatalkori verseit fordítottad?*

     – Nem volt könnyű, mert először az ember arra gondol, hogy a kor magyar költői nyelvén fordítsa le. De úgy tetszik, mintha a mi költői nyelvünk lassabban fejlődött volna. Több régiséget hordozott magával, így az elbeszélő múltat, amit – bár nagyon sokszor segített volna a fordításban – kerültem. Pedig Petőfi is nagyon gyakran használta. Mai nyelvre fordítottam le Puskint, de a szóhasználatban teljes tekintettel voltam a kornak a jellegzetes szavaira, melyek a magyar költészetben is megvoltak. De nem az akkori formájukban alkalmaztam – a szenvedélyt „szenv”-nek soha nem fordítottam, még ha Berzsenyi úgy is használta –, mert akkor egy poros Puskint sikerült volna az asztalra tennem. A másik szempont az volt, hogy Puskin gazdagon képviselve van a magyar irodalomban ugyan, de ez még a harmadát sem teszi ki a teljes életműnek. Így a lefordítatlan versek közül válogattak számomra a könyvnek a szerkesztői – Fejér Ádám és Szalma Natasa –, és kiderült, hogy olyan bőséges anyag van, hogy nem is biztos, hogy boldogulok vele. Igaz, már háromezer sornál tartok, s csupán 1820-ig jutottam.

     – *A saját verseid, a Baka-versek hogyan születnek mostanában?*

     – Idén új kötetem jelent meg, amelynek anyagát nagyrészt tavaly írtam, és közben az állapotom is rosszabbodott. A betegségemben mindenféle újabb tréfák merültek föl, volt olyan, hogy hetekig egy sort sem tudtam leírni, meg fordítani sem. De talán nem is azért csak, hogy négy verset írtam az idén, hanem mert az utóbbi évben rengeteget dolgoztam. Ekkor készült a *Sztyepan Pehotnij testamentuma* és a *November angyalá*hoz versei is, melyek egy éven belül jelentek meg. Most egy kis szünetet is kellene tartani, meg hát gyógyulni kellene, nagyon gyógyulni. Aztán új hangon megszólalni. Viszont az előző válogatott kötetem *(Égtájak célkeresztjén,* Bp. 1990. – A szerk.) óta ismét megjelent három új kötetem, és a pécsi Jelenkor Kiadó felajánlotta, hogy egy gyűjteményes kötetet publikál tőlem – 1969–1995, s benne lesz, amit még fontosnak tartok megjeleníteni. Ez várhatóan a jövő évben, a könyvhéten jelenik meg.

(A beszélgetés a Füzi László által szerkesztett Búcsú barátaimtól. Baka István emlékezete *c. kötetben jelent meg első alkalommal:* ***Nap Kiadó, Budapest, 2000, 108–110. o.)***

(A ***Baka István művei. Publicisztikák, beszélgetések*** *című kötetből)*

← Előző oldal *Következő oldal →*